

BESÆTTELSE OG BEFRIELSE

EN EMNELISTE FRA BIBLIOTEKET

”Har vi ikke hørt nok om besættelsen?”, spurgte forfatteren Hans Jørgen Lembourn engang for snart 40 år siden. Og svarede selv: ”Nej, vi bliver aldrig færdige med den”.

Man må sige, at han har fået ret. I de forløbne år er der føjet yderligere tusinder af bøger og artikler til den endeløse række af udgivelser om de fem år. En bibliografi over besættelsestidslitteraturen frem til august 2003 opregner næsten 9.000 titler. Årene fra 1940 til 1945 er uden sammenligning den bedst udforskede del af Danmarks historie, og ingen andre historiske perioder er i samme grad nærværende i nutidens diskussioner. Besættelsen udgør et særdeles levende stykke fortid. Vi har endnu ikke hørt nok.

Alt sammen afspejler det besættelsens status som en af de vigtigste begivenheder i det seneste århundrede. Besættelsestiden udgør en brugbar ramme for forståelsen af politiske og moralske spørgsmål, fordi den rejser problemstillinger, der er relevante den dag i dag: diktatur-demokrati, racisme-humanisme, krig-fred. Og den fungerer samtidig som scene for kampen mellem det gode og det onde. Fortællingen om besættelsen udgør, som Claus Bryld og Anette Warring har udtrykt det, “et mytisk drama om en anderledes tid, hvor universelle temaer som godt og ondt, kærlighed og had, liv og død var de afgørende i livet.” Besættelsen er i alle henseender en god historie.

Denne emneliste rummer kun en brøkdel af de mange fortræffelige bøger, der findes om besættelsen. Hovedvægten er lagt på alment tilgængelige værker, som – med nogle få undtagelser – alle er fra de seneste år. Men der er meget at hente også i den ældre litteratur. **Kig selv videre på bibliotekets hylder under gruppe 96.71.**

Kirchhoff, Hans
SAMARBEJDE OG MODSTAND
UNDER BESÆTTELSEN.
EN POLITISK HISTORIE

ODENSE UNIVERSITETSFORLAG, 2001.
 367 SIDER (96.71)

Et centralt værk fra en af de mest fremtrædende besættelsestidshistorikere. Sammenfatter de fem års politiske historie med fokus på konflikten mellem samarbejdspolitikkerne og modstandsbevægelsen.

Trommer, Aage
DISSE FEM ÅR. TVÆRSNIT OG
INDSNIT. DANMARK 1940-45

ODENSE UNIVERSITETSFORLAG, 2001.
 167 SIDER (96.71)

Som Hans Kirchhoff og Henning Poulsen har også Aage Trommer udsendt en bog, der sammenfatter et langt forskningslivs beskæftigelse med besættelsestidens historie. I 15 artikler behandles emner som rekrutteringen til det illegale arbejde og jernbanesabotagens betydning.

Kjersgaard, Erik
BESÆTTELSEN 1940-45

POLITIKENS FORLAG, 1980-81. 2 BIND.
 LYSENE SLUKKES. 335 SIDER
 FREDEN FORBEREDES. 335 SIDER
 (96.71)

Besættelsestiden handlede om andet end modstand og samarbejde. Der var også en almindelig hverdag, som skulle leves i en ualmindelig tid med mørklægning, rationering og erstatningsvarer. Erik Kjersgaards tobindsværk udgør fortsat den bedste fremstilling af hverdagen i de fem år. (Genudgivet i ét bind i 1995 med titlen *Danmark under besættelsen – danskernes dagligliv 1940-45.*)

Poulsen, Henning
BESÆTTELSESÅRENE 1940-1945

AARHUS UNIVERSITETSFORLAG, 2002.
 182 SIDER (96.71)

Hovedlinjerne i besættelsestidens politiske historie fortolket af en anden markant besættelsestidshistoriker.

BESÆTTELSEN - HVAD NU HVIS?
EN KONTRAFAKTISK ANTOLOGI

Redigeret af Jakob Sørensen
 HØST & SØN, 2003. 317 SIDER (04.61)

Normalt handler historiebøger om, hvad der skete i fortiden. Her reflekterer en række historikere over, hvad der *kunne* være sket. Hvad nu, hvis allierede tropper i 1944 var gået i land på den jyske vestkyst? Og hvad nu, hvis Sovjetunionen havde befriet Danmark?

Per Eilstrup
DE SÅ DET SKE UNDER
BESÆTTELSEN

LADEMANN, 1969. 2 BIND.
 GÅ TIL MODSTAND. 303 SIDER
 BEVAR RO OG ORDEN. 303 SIDER
 (96.71)

En rigt illustreret journalistisk fremstilling af besættelsestidens historie. Med 35 år på bagen er værket naturligvis ikke på omgangshøjde med de seneste forskningsresultater, men der er stadig masser af guds i det – og er besættelsestidens historie nogen sinde blevet formidlet mere underholdende på tryk? Næppe. Nye læsere kan begynde her!

SAMARBEJDET

Andersen, Steen
DANMARK I DET TYSKE STORRUM.
DANSK ØKONOMISK TILPASNING
TIL TYSKLANDS NYORDNING AF
EUROPA 1940-41

LINDHARDT OG RINGHOF, 2003.
 315 SIDER (33.19)

En undersøgelse af de planer, som danske politikere og embedsmænd udarbejdede i 1940-41 for, hvordan Danmark økonomisk skulle tilpasse sig et Europa domineret af det nazistiske Tyskland.

KRIGENS KØBMÆND.
DET HEMMELIGE OPGØR
MED RIFFELSYNDIKATET, A.P.
MØLLER, NOVO OG DEN ØVRIGE
STORINDUSTRI EFTER ANDEN
VERDENSKRIG.

Af Christian Jensen, Tomas
 Kristiansen, Karl Erik Nielsen
 GYLDENDAL, 2000. 322 SIDER (62.62)
 Bogen viser, hvordan virksomheder som våbenfabrikken Dansk Industri Syndikat, der havde A.P. Møller som største aktionær, tjente store penge på at handle med det nazistiske Tyskland.

MODSTANDEN

Jespersen, Knud J.V.
MED HJÆLP FRA ENGLAND. SPECIAL OPERATIONS EXECUTIVE OG DEN DANSKE MODSTANDSKAMP 1940-1945
ODENSE UNIVERSITETSFORLAG, 1998-2000. 2 BIND.
DET LANGE TILLØB, 1940-1943. 394 SIDER
DEN VÆBNEDE KAMP, 1943-1945. 493 SIDER (96.71)

Historien om den rolle, den britiske sabotageorganisation SOE spillede i den danske modstandskamp, fortælles her for første gang med udgangspunkt i SOE's egne arkiver.

Skov, Andreas
OPRØR. DA DANSKERNE SAGDE NEJ TIL DEN TYSKE BESÆTTelsesMAGT
DOCUMENTAS, 2003. 188 SIDER (96.71)
Hovedværket om folkestrejkerne i august 1943 er Hans Kirchhoffs disputats *Augustoprøret* (1979), men som en lettilgængelig beretning om de dramatiske hændelser fungerer Andreas Skovs bog fint.

Jørgensen, Rasmus
FOLKESTREJKEN. DA HOVEDSTADEN GJORDE OPRØR
DOCUMENTAS, 2004. 175 SIDER (96.71)
En populært anlagt bog om den ugelange folkestrejke i København i sommeren 1944, som for en kort stund satte Danmark på verdenspressens forsider.

Kjeldbæk, Esben
SABOTAGEORGANISATIONEN BOPA 1942-1945
FRIHEDSMUSEETS VENNERS FORLAG, 1997. 512 SIDER (96.71)
En gennemgang af sabotageorganisationen BOPA's historie. BOPA stod bag de fleste af besættelsestidens store sabotager.

Øvig Knudsen, Peter
EFTER DRABET. BERETNINGER OM MODSTANDSKAMPENS LIKVIDERINGER
GYLDENDAL, 2001. 378 SIDER (96.71)
Modstandsbevægelsens likvidering af omkring 400 danskere, der var stikkere, nazister eller på anden vis arbejdede for tyskerne, har været stedmoderligt behandlet i litteraturen om besættelsen. Det er der blevet rettet op på med Peter Øvig Knudsens fortræffelige bog.

Gade, Sven Ove
FRODE JAKOBSEN. EN BIOGRAFI
GYLDENDAL, 2004. 589 SIDER (99.4 JAKOBSEN, FRODE)
Sven Ove Gade fortæller med stor indlevelse om den stædige idealist fra Mors, Frode Jakobsen, der som medlem af Frihedsrådet blev en af modstandskampens ledende figurer.

PÅ DEN FORKERTE SIDE

Øvig Knudsen, Peter
BIRKEDAL. EN TORTURBØDDEL OG HANS KVINDER
GYLDENDAL, 2004. 555 SIDER (99.4 BIRKEDAL HANSEN, IB)
En fascinerende og uhyggelig beretning om Ib Birkedal Hansen, der var den højest placerede dansker i Gestapo, og tyskernes foretrukne torturbøddel.

Bøgh, Frank
PETER-GRUPPEN. TYSK TERROR I DANMARK
DOCUMENTAS, 2004. 287 SIDER (96.71)
Om den værste af de nazistiske terrorgrupper under besættelsen, Petergruppen, der blandt andet stod bag mordet på Kaj Munk og sprængningen af Tivoli. Gruppens aktioner kostede langt over 100 danskere livet.

Lauridsen, John T.
DANSK NAZISME 1930-45 - OG DEREFTER
GYLDENDAL, 2002. 676 SIDER (32.269)
En bog om det eneste betydende danske naziparti DNSAP's historie fra stiftelsen i 1930 til opløsningen ved befrielsen i maj 1945.

>>

BEFRIELSEN OG EFTERKRIGSTIDEN

>>

UNDER HAGEKORS OG DANNEBROG. DANSKERE I WAFFEN SS.

Af **Claus Bundgård Christensen, Niels Bo Poulsen, Peter Scharff Smith**

ASCHEHOUG, 1998. 521 SIDER (91.93)

Et grundigt og sobert værk om de godt 6.000 danskere, overvejende nazister, som under 2. verdenskrig gjorde tjeneste på østfronten som soldater i SS.

Lundtofte, Henrik GESTAPO! TYSK POLITI OG TERROR I DANMARK 1940-45

GAD, 2003. 287 SIDER (96.71)

Om det hemmelige tyske politi Gestapos aktiviteter i Danmark og den brutale kamp mod modstandsbevægelsen i besættelsens sidste år.

Skov, Andreas BEFRIELSEN. DEN 5. MAJ 1945

DOCUMENTAS, 2004. 206 SIDER (96.71)

Fortæller om begivenheder og stemninger i befrielsessommerens Danmark med udgangspunkt i beretninger, artikler, breve og øjenvidneskildringer fra tiden.

Lindeberg, Lars I DETTE ØJEBLIK. DE SÅ DET SKE. BEFRIELSEN MAJ 1945

SESAM, 1995. 140 SIDER (96.71)

En letlæst og underholdende bog om Danmarks befrielse, som har det hele med: den overstrømmende glæde i dagene efter den 4. maj, de britiske soldaters ankomst, arrestationen af dem, der havde været på den forkerte side, og den nedværdigende behandling, der blev mange tyskerpiger til del.

Bryld, Claus HVILKEN BEFRIELSE. FORTÆLLING FRA EN OPVÆKST I NAZISMENS OG RETSOPGØRETS SKYGGE

GYLDENDAL, 1995. 179 SIDER

(99.4 BRYLD, CLAUD)

En bevægende bog om en traumatisk opvækst som søn af en ledende dansk nazist, der blev straffet ved retsopgøret efter befrielsen.

Bryld, Claus BESÆTTELSESTIDEN SOM KOLLEKTIV ERINDRING. HISTORIE- OG TRADITIONS-FORVALTNING AF KRIG OG BESÆTTELSE 1945-1997

ROSKILDE UNIVERSITETSFORLAG, 1998.

559 SIDER (96.71)

En undersøgelse af kampen i efterkrigstiden om, hvordan besættelsestiden skal fortolkes.

OPSLAGSVÆRKER

GADS LEKSIKON OM DANSK BESÆTTELSESTID 1940-45

GAD, 2002. 551 SIDER (96.71)

Et fortrinligt besættelsestidsleksikon med artikler, der afspejler forskningens seneste resultater. Afløser *Besættelsens Hvem Hvad Hvor*, der udkom i forskellige udgaver i årene 1965-1993.

Jørgensen, Rasmus BESÆTTELSEN. DAG FOR DAG

ASCHEHOUG, 2004. 280 SIDER (96.71)

Kronologisk opslagsværk om besættelsestiden med hovedvægten på de politiske begivenheder.

Lauridsen, John T. SAMARBEJDE OG MODSTAND. DANMARK UNDER DEN TYSKE BESÆTTELSE 1940-45.

EN BIBLIOGRAFI

DET KONGELIGE BIBLIOTEK, 2002.

683 SIDER (01.69671)

En fortegnelse over bøger, artikler og film om besættelsen udgivet i tiden fra maj 1945 til november 2001. Opregner i alt 7.525 titler. Et supplement med titler tilkommet i perioden november 2001-august 2003 (udgivet som tillæg til Det Kongelige Biblioteks årbog *Fund og forskning, bind 42, 2003*) har bragt tallet op på 8.913. Et uundværligt redskab, hvis man vil beskæftige sig mere indgående med besættelsestidens historie.

FILM

DE FEM ÅR

POLYGRAM VIDEO, 1996. VHS (96.71)

Den klassiske dokumentarfilm om besættelsen fra 1955 baseret på optagelser fra modstandsbevægelsens filmgrupper, danske og tyske ugerevyer, samtidige dokumentarfilm og materiale fra tyske og allierede arkiver.

MED RET TIL AT DRÆBE

DET DANSKE FILMINSTITUT, 2004. DVD/VHS (96.71)

En fremragende dokumentarfilm lavet med udgangspunkt i Peter Øvig Knudsens bog *Efter drabet*. En række modstandsfolk fortæller om likvideringen af stikkere og nazister under besættelsen.

LINKS

www.frihedsmuseet.dk

Rummer bl.a. en web-udstilling med fire tematiske rundvisninger om besættelsestiden illustreret med billeder og genstande fra museets samlinger.

www.befrielsen1945.dk

Stor undervisningsside om besættelsen lavet i forbindelse med 60-året for befrielsen i 2005.

www.efterdrabet.gyldendal.dk

Lavet i tilknytning til Peter Øvig Knudsens bog om modstandsbevægelsens likvideringer *Efter drabet* med dokumenter og uddrag af bogen.

www.milhist.dk/start/oversigt_besat.htm

Privat hjemmeside om dansk militærhistorie med mange artikler om besættelsestiden.

FIND BØGERNE
OG FILMENE PÅ
www.bibliotek.dk

DK 01.69671

UDARBEJDER: HISTORIKER BJØRN PEDERSEN • GRAFISK DESIGN: HENRIETTE MØRK - HM@HENRIETTEMORK.DK
UDGIVER OG © DBC MEDIER AS, BALLERUP 2005 • TRYK: A-PRINT, ESPERGÆRDE • VARENR. 47110503